

Charlotte Brontë

Villette

VILLETTE

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2024
Translation © Beáta Mihalkovičová 2024

ISBN 978-80-556-6492-7

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Charlotte Brontë

VILLETTE

*Z angličtiny preložila
Beáta Mihalkovičová*

slovar

KAPITOLA 1

BRETTON

Moja krstná mama bývala v peknom dome v čistom a staroby-
lom meste Bretton. Rodina jej manžela tam sídlila po celé ge-
nerácie aj niesla meno ich rodiska: Brettonovci z Brettonu. Či
išlo o náhodu, alebo niekto z jej predkov bol natolko význam-
nou osobnosťou, že dal celému okoliu svoje meno, to neviem.

Ako dievča som do Brettonu chodievala dvakrát ročne a veľ-
mi sa mi tam páčilo. Dom mi vyhovoval a s jeho obyvateľmi
som si mimoriadne dobre rozumela. Obrovské tiché izby, dob-
re usporiadaný nábytok, veľké čisté okná, balkón vyčnievajúci
z domu s výhľadom na úhľadnú starobyľú ulicu, na ktorej ako-
by neustále vládla nedeľa a sviatok – taká bola tichá s čistým
chodníkom –, všetko sa mi tam páčilo.

Jedinému dieťaťu v domácnosti dospelých sa zvyčajne venu-
je veľmi veľa pozornosti a pani Brettonová sa mi svojím pokoj-
ným spôsobom venovala nadmieru. Zostala vdovou s jediným
synom skôr, než som ju poznala. Jej manžel, lekár, umrel, keď
bola ešte mladá a pekná.

Ako mladú si ju síce už nepamätám, ale ešte vždy bola pek-
ná, vysoká, dobre stavaná, a hoci bola na Angličanku trochu
počerná, na hnedých lícach jej neustále žiarila zdravá farba
a pekné, veselé čierne oči jej priam sršali životom. Ľudia vrave-
li, že je škoda, že jej pleť nezdedil aj jej syn, ktorý mal modré
oči, hoci dokonca aj v detstve skutočne prenikavé, a farbu jeho
dlhých vlasov sa priatelia neodvážili ani pomenovať, s výnim-
kou okamihov, keď mu na ne dopadali snečné lúče. Vtedy ich
označili za zlatisté. Od matky však dostal črty tváre, ba aj dobré
zuby, postavu – či skôr príslub jej postavy, pretože ešte celkom
nevyrástol –, a čo je ešte lepšie, jej bezchybné zdravie a rovna-
kú oduševnenosť, čo pre človeka s týmito vlastnosťami zname-
ná oveľa viac než majetok.

Na jeseň... som bola v Brettone, krstná mama ma totiž osobne prišla vyzdvihnúť k príbuzným, u ktorých som v tom čase mala trvalé bydlisko. Podľa mňa zreteľne chápana, že sa blížila udalosti, o ktorých som ja nemohla ani len tušiť, a predsa mi aj nejasné podozrenie stačilo na to, aby som pocítila akýsi smútok a tešila sa, že zmením prostredie a spoločnosť.

Po boku krstnej mamy mi čas vždy plynul hladko, bez znepokojivého rozruchu, pokojne ako mohutná rieka po rovine. Moja návšteva u nej pripomínala pobyt Kresťana a Nádejného pri krásnej rieke, „so zelenými stromami na oboch brehoch a nádhernou lúkou, po celý rok zelenou a posiatou ľaliami.“* Chýbalo tam síce čaro rozmanitosti aj vzrušujúce udalosti, no aj tak som mala to miesto rada, a tak málo som vyhľadávala rozruch, takže ak nejaký nastal, vyrušil ma a želala som si, aby ma radšej obišiel.

Jedného dňa dostala pani Brettonová list, ktorý ju očividne prekvapil a znepokojil. Najprv som si myslela, že prišiel z môjho domova, a zachvela som sa, lebo som čakala nejakú pohromu. Mňa sa však netýkal, mrak mojich obáv sa rozplynul.

Na druhý deň som sa vrátila z dlhej prechádzky, a len čo som vstúpila do svojej izby, zaznamenala som nečakanú zmenu. K mojej francúzskej posteli** v tienistom výklenku pribudla v kúte detská postieľka, ozdobená bielym plátnom, a vedľa môjho mahagónového bielizníka som zbadala palisandrovú skrinku. Stuhla som, zízala na to a uvažovala.

„Čo tieto veci znamenajú?“ spýtala som sa. Odpoveď bola jasná. „Príde ďalšia hostka, pani Brettonová čaká ďalšiu návštevu.“

Zišla som na večeru a dostala som vysvetlenie. Dozvedela som sa, že mi krátky čas bude robiť spoločnosť dievčatko, dcéra priateľa a vzdialeného príbuzného nebohého doktora Brettona. Pani Brettonová dodala, že nedávno stratila matku, hoci po chvíli prezradila, že tá strata nebola až taká veľká, ako to spočiatku vyzeralo. Pani Homová (podľa všetkého sa volala Homová) bola veľmi pekná, no nestála, ľahkomyselná žena, ktorá zanedbávala svoje dieťa a sklamala a utrápila svojho manžela.

* Postavy a citát z náboženskej alegórie Johna Bunyana *Cesta pútnika* (*The Pilgrim's Progress*, 1678, prel. Jozef Roháček).

** Postel' so závesom, ktorý však nevisí z nebies, ale z tyče pripevnenej na stene.

Ich manželstvo prebiehalo tak disharmonicky, až viedlo k rozchodu, odlúčeniu po vzájomnej dohode, nie legálnou cestou. Onedlho po rozchode sa tá dáma príliš vyčerpala na bále, prechladla, dostala horúčku a po veľmi krátkej chorobe zomrela. Jej manžela, muža s vrodenným cítením, tá náhla správa nevýslovne šokovala a sám seba presvedčil, že jej koniec urýchlilo to, že sa k nej zachoval príliš prísne a neprejavil jej dostatok trepezlivosti a zhovievavosti. Tá myšlienka ho tak veľmi sužovala, až to vážne poškodilo jeho duševné zdravie. Lekári trvali na tom, že sa musí podrobiť liečbe, a pani Brettonová sa ponúkla, že sa zatiaľ postará o jeho dievčatko. „A dúfam,“ uzavrela krstná mama, „že to dieťa nebude ako jeho matka, taká pochabá a ľahkomyselná koketa, s akou sa nejaký inak rozumný muž zo slabosti ožení. Lebo pán Home je svojím spôsobom rozumný muž, hoci nie veľmi praktický. Má rád vedu a polovicu života trávi v laboratóriu nejakými experimentmi, čo jeho prelietavá žena ani nemohla pochopiť, ani nestrpela, a, pravdupovediac,“ priznala krstná mama, „ani mne by sa to nepáčilo.“

Po ďalšej otázke mi prezradila, čo jej nebohý manžel vravieval: že pán Home zdedil túto náklonnosť k vede po ujovi z matkinej strany, francúzskom učencovi, pretože pochádzal zo zmiešaného francúzsko-škótskeho rodu a vo Francúzsku má stále príbuzných, z ktorých si viacerí píšu pred priezvisko prídomok *de* a považujú sa za šľachticov.

O deviatej v ten istý večer vyslali sluhu v ústrety koču, ktorý mal očakávanú hostku priviezt'. Sedeli sme s pani Brettonovou samy v prijímacom salóne a čakali, John Graham Bretton bol na návšteve u svojho spolužiaka niekde na vidieku. Krstná mama si krátila čakanie večerným vydaním novín, ja som šila. Bola daždivá noc, dážď búšil do okenných tabúl a vietor zlostne a rozrušene zavýjal.

„Chúďa dieťa!“ vzdychla si podchvíľou pani Brettonová. „Cestuje v takomto počasí! Keby už len bola šťastlivo tu.“

Krátko pred desiatou zvonček pri dverách oznámil, že sa Warren vrátil. Len čo sa otvorili dvere, bežala som do haly. Na dlážke ležal kufor a škatule na klobúky, vedľa nich stálo čosi podobné pestúnke a pri päte schodišťa Warren s batôžkom zabaleným do šálu, ktorý držal na rukách.

„To je to dieťa?“ spýtala som sa.

„Áno, slečna.“

Odhrnula by som ten šál a nazrela mu do tváre, no ono sa odo mňa rýchlo odvrátilo a skrylo do Warrenovho ramena.

„Zložte ma, prosím,“ ozval sa hlások, keď Warren otvoril dvere do prijímacieho salóna, „a vezmite ten šál,“ pokračovalo dieťa, tenkou rúčkou vytiahlo špendlík a akosi priberčivo zo seba zhodilo ťaživý obal. Stvorenie, čo sa v tej chvíli spod neho vynorilo, sa obratne pokúsilo poskladať šál, no ten bol príliš ťažký a veľký, aby sa poddal jeho rukám. „Dajte to, prosím, Harriet,“ nasledoval ďalší príkaz, „ona to odnesie.“ Len čo to dopovedalo, otočilo sa a uprela oči na pani Brettonovú.

„Poď sem, srdiečko,“ ozvala sa tá dáma. „Poď, nech sa pre-svedčím, či si studená a mokrá, poď sa trochu zohriať k ohňu.“

Dieťa pohotovo pokročilo. Bez toho šálu vyzeralo nesmierne drobné, no čisté, s dokonale tvarovanou postavičkou, bledé, útle a vzpriamené. Keď sa usadilo v širokom lone krstnej mamy, pôsobilo len ako bábika, a ten dojem podľa mňa znásobili jej ako vosk biely krk a hlávka s hodvábnymi kučerami.

Pani Brettonová sa mu milo prihovorila, počúvala mu ruky, ramená a chodidlá, na čo jej spočiatku odpovedal uprený žalosťný pohľad, no potom úsmev. Pani Brettonová zvyčajne nepatrila medzi ženy, čo hladkajú deti, dokonca aj k svojmu zbožňovanému synovi sa zriedka správala sentimentálne, ba často presne naopak, no keď sa na ňu táto malá cudzinka usmiala, pobožkala ju a spýtala sa:

„Ako sa volá táto maličká?“

„Missy?“*

„A okrem Missy?“

„Papá ju volá Polly.“

„Bude Polly spokojná, že bude u mňa bývať?“

„Nie navždy, iba dovtedy, kým sa papá vráti domov. Papá odišiel z domu.“ A veľavýznamne pokrútila hlavou.

„Vráti sa po Polly alebo po ňu pošle.“

„Ozaj, madam? Viete, že sa vráti?“

„Myslím si to.“

„Ale Harriet si myslí, že sa nevráti, aspoň nie tak skoro. Je chorý.“

---

* Slečinka.

Oči sa jej zaliali slzami. Vytiahla si ruku z ruky pani Brettonovej a pokúsila sa zoskočiť z jej lona, no tá ju zadržala, kým ju nepožiadala:

„Prosím, chcem ísť dole. Môžem sedieť na stolčeku.“

Len čo sa mohla zošmyknúť z kolien pani Brettonovej, vzala stolček, odniesla ho do toho najtmavšieho kúta a tam si sadla. Pani Brettonová bola síce panovačná a vo vážnych veciach neoblomná, ale tomu dieťaťu dovolila urobiť si po svojom. Povedala mi: „Teraz si ju nevšímaj.“ Lenže ja som si ju všímala. Sledovala som, ako si Polly oprela drobné lakty o kolená a hlavu si zložila do dlaní, videla som, že si vytiahla štvorček či dva vreckovky z bábikovského vrečka bábikovskej sukničky a potom som ju začula plakať. Keď sú ostatné deti smutné alebo ich niečo bolí, plačú nahlas bez hanby či zábran, no toto stvorenie plakalo a svedčilo o tom len tie najtichšie smrknutia. Pani Brettonová to nepočula, čo bolo tiež dobre. Netrvalo dlho a hlások z kúta požiadal:

„Mohli by ste zazvoniť po Harriet?“

Zazvonila som, poslali sme po pestúnku a tá prišla.

„Harriet, musím ísť do postele,“ oznámila jej jej malá pani. „Musíš sa spýtať, kde mám posteľ.“

Harriet naznačila, že sa už na to spýtala.

„Spýtaj sa, či spíš pri mne, Harriet.“

„Nie, missy,“ odvetila pestúnka. „Máte spoločnú izbu s touto slečnou,“ ukázala na mňa.

Missy sa nepohla zo svojho miesta, ale videla som, že ma vyhládala očami. Po niekoľkominútovom mlčanlivom skúmaní vyšla z kúta.

„Madam, želim vám dobrú noc,“ povedala pani Brettonovej, no okolo mňa prešla mlčky.

„Dobrá noc, Polly,“ zaželala som jej.

„Netreba mi želať dobrú noc, keď spíme v tej istej izbe,“ a po tejto odpovedi opustila prijímací salón. Počuli sme, ako jej Harriet ponúka, že ju odnesie hore schodmi. „Netreba,“ odvetila znovu... „Netreba, netreba,“ a drobnými nohami sa namáhavo štverala hore schodmi.

O hodinu neskôr som sa pobrala do postele a našla som ju ešte vždy s otvorenými očami. Nakládla si vankúše tak, aby jej malú postavu podopierali posediačky. Zopnuté ruky jej pokojne

spočívali na plachte a tvárila sa až staromódne, ba priam nedetsky vyrovnané. Spočiatku som sa jej neprihovárala, no tesne predtým, ako som zhasla sviečku, som jej poradila, aby si ľahla.

„Onedlho,“ znela odpoveď.

„Prechladneš, missy.“

Zo stoličky vedľa postielky vzala tenký kus látky a ovinula si ho okolo pliec. Nechala som ju, nech si robí po svojom. V tme som chvíľu načúvala a bolo mi jasné, že stále plače, plače potláčane, potichu a opatrne.

Len čo ma zobudilo denné svetlo, do uší mi doľahol šplachot vody. A hľa! Stála na stolčeku vedľa toaletnej skrinky a s námahou sťažka nakláňala krčah s vodou, ktorý nedokázala zdvihnúť, aby si ju naliala do lavóra. Bolo zvláštne pozorovať, ako sa taká malá usilovne a nehlučne umýva a oblieka. Očividne nebola zvyknutá robiť si rannú toaletu sama, všetky tie gombíky, šnúrky, háčiky a očká jej kládli prekážky, ktorým čelila tak vytrvalo, že stálo zato to vidieť. Poskladala si nočnú košielku, celkom pekne uhladila prikrývku na postielke, utiahla sa do kúta, tam sa skryla za bielu záclonu a viac ani nešuchla. Nadvihla som sa a otočila hlavu, aby som zistila, čo robí. Kľačala na kolenách a čelo si opierala o ruky. Pochopila som, že sa modlí.

Na dvere zaklopala pestúnka. Polly sa strhla.

„Už som oblečená, Harriet,“ povedala. „Sama som sa obliekla, ale nemám pocit, že som upravená správne. Uprav ma!“

„Prečo ste sa obliekli sama, missy?“

„Pst! Hovor potichu, Harriet, aby sme *to dievča* nezobudili,“ mala na mysli mňa, pretože som už medzitým ležala so zatvorenými očami. „Chcela som sa to naučiť, keby si ma nechala.“

„Chcete, aby som odišla?“

„Keď sa hneváš, veľakrát si želám, aby si odišla, ale nie teraz. Zaviaz mi stuhu rovno a uhlad' mi vlasy, prosím.“

„Stuhu máte celkom rovno. Máte takú osobitú postavičku!“

„Treba ju uviazať znova. Prosím, zaviaz ju.“

„Dobre teda. Keď odídem, musíte požiadať tamtú slečnu, aby vás obliekla.“

„V žiadnom prípade!“

„Prečo? Je to veľmi milá mladá dáma. Dúfam, že sa k nej budete správať pekne, missy, a nebudete sa pred ňou nafukovať.“

„Ona ma v žiadnom prípade nebude obliekať!“

„Milé stvorenie!“

„Nejdeš tým hrebeňom rovno, Harriet, budem mať krivú cestičku.“

„Nuž, vám ťažko vyhovieť. Teraz je to dobre?“

„Veľmi dobre. A kam mám ísť teraz, keď som hotová?“

„Odvediem vás do rannej jedálne.“

„Tak podíme.“

Podišli k dverám. Tam sa zastavila.

„Ó, Harriet! Keby len toto bol ockov dom! Týchto ľudí nepoznám.“

„Buďte dobrá, missy.“

„Ja som dobrá, ale tu ma bolí,“ priložila si ruku k srdcu a s pozvdychom viackrát zopakovala: „Papá! Papá!“

Zdvihla som sa a vstala, aby som ukončila tú scénu, kým sa ešte zmestila do medzí.

„Povedzte slečne dobré ráno,“ prikázala Harriet.

Povedala „dobré ráno“ a potom vyšla za pestúnkou z izby. V ten deň Harriet dočasne odcestovala k vlastným priateľom, ktorí bývali v susedstve.

Zišla som dole a našla Paulinu – to dieťa síce volalo samo seba Polly, no jeho celé meno bolo Paulina Mary – sedieť vedľa pani Brettonovej nad raňajkami. Pred ňou stál hrnček s mliekom, v ruke, pasívne položenej na obruse, držala krajec chleba, nejedla.

„Ako len rozptýlime toto malé stvorenie?“ spýtala sa ma pani Brettonová. „Neviem, nič jej nechutí a podľa toho, ako vyzerá, vôbec nespala.“

Povedala som, že čas a láskavosť, ako verím, vykonajú svoje.

„Ak si niekoho v dome obľúbi, čoskoro sa upokojí, no skôr nie,“ odvetila pani Brettonová.

KAPITOLA 2

PAULINA

Uplynulo niekoľko dní a zdalo sa, že si neoblúbi pravdepodobne nikoho v dome. Nesprávala sa doslova neprístojne či zanovito, k neposlušnosti mala ďaleko, no človeku sa sotva naskytol pohľad na niečo väčšmi znepokojujúce, ba dokonca väčšmi rušivé, než bola ona. Zožierala sa smútkom, žiadny dospelý by sa do takého neveselého stavu nedokázal ponoriť hlbšie ako ona, ani vráskavá tvár dospelého exulanta, ktorý u protinožcov túži po Európe, by neniesla stopy smútku za domovom čitateľnejšie než jej detská tvárička. Akoby starla a vnárala sa do nadpozemského sveta. Ja, Lucy Snowová, som sa vďaka horlivej a bohatej predstavivosti snažila zbaviť viny za to jej prekliatie, no kedykoľvek som otvorila dvere izby, našla som ju osamote sedieť v kúte s hlavou v maličkých rukách a izba pôsobila, akoby v nej ani nikto nebýval, akoby tam strašilo.

A potom, keď som sa za mesačných nocí zobúdza, vídala som jej bielu a zreteľnú postavičku v nočnej košeli kľačať vystretú v posteli a modliť sa ako nejaký katolícky alebo meto-distický nadšenec – nejaký predčasný fanatik alebo nemiestny svätec –, ani neviem, čo som si pomyslela, no moje myšlienky neboli o nič racionálnejšie či zdravšie než myšlienky toho dieťaťa.

Len zriedka som zachytila slová jej modlitby, pretože iba šepkala, ba občas ani to nie, tie slová zostali väčšinou nevy-slovené, no tých zopár viet, čo doletelo k mojich ušiam, stále nieslo to isté bremeno: „Papá, môj drahý papá!“ Uvedomila som si, že ide o posadnutosť jednou myšlienkou s tendenciou k monománii,* ktorú som vždy považovala za veľké nešťastie, ak postihla nejakého muža či ženu.

---

* Chorobná posadnutosť jednou utkvelou myšlienkou alebo vecou.

Ako by sa bolo jej zožieranie skončilo, keby sa vymklo spod kontroly, to sa môžeme len dohadovať, pretože napokon nastal náhly zvrat.

V jedno popoludnie ju pani Brettonová vylákala z jej zvyčajnej polohy v kúte, zdvihla ju na okenné sedadlo, a aby zamestnala jej pozornosť, povedala jej, aby pozorovala okoloidúcich a počítala, koľko dám prejde po ulici v určenom čase. Sedela tam ľahostajne, sotva pozrela von oknom, ani nepočítala, keď zrazu – uprene som na ňu hľadela – som v jej dúhovkách a zreničkách zbadala prudkú premenu. Tieto prudké, nebezpečné povahy – volajú ich citlivé – poskytujú množstvo pozoruhodných predstavení tým, ktorým chladnejší temperament bráni zúčastňovať sa na ich výbušných náladách. Jej upätý zachmúrený pohľad sa roztopil, zachvel a zablysol ako oheň, vzápätí sa jej vyjasnilo zamračené čelo, drobné sklúčené črty sa náhle zapálili, smútok zmizol a na jeho mieste sa objavila náhla dychtivosť a silné očakávanie.

„Je to!“ povedala iba.

Vybehla z izby ako vták alebo šíp, alebo iná okrídlená bytosť. Nechápem, ako sa jej podarilo otvoriť vstupné dvere, pravdepodobne už boli odchýlené alebo sa jej do cesty priplietol Warren a vyhovel jej prosbe, ktorá musela znieť dosť naliehavo. Videla som ju – potichu som hľadela von oknom –, ako v čiernych šatách a čipkovej zásterke – neznášala šatové sukne – beží do polovice ulice, a v okamihu, keď som sa chcela otočiť a oznámiť pani Brettonovej, že to dieťa ako šialené vybehlo von a niekto by mal ísť bez meškania za ním, som zbadala, že ju ktosi chytil a skryl pred mojím chladným pozorovaním aj pred začudovanými pohľadmi okoloidúcich. Ten priaznivý zvrat spôsobil nejaký muž, ktorý ju prikryl svojím plášťom a kráčal s ňou smerom k domu, z ktorého vybehla.

Čakala som, že ju odovzdá sluhovi a odíde, no on vošiel dnu, chvíľu sa zdržal na prízemí a potom vyšiel hore schodmi.

Podľa prívítania som okamžite pochopila, že ho pani Brettonová pozná. Spoznala ho, pozdravila ho, a predsa ju akosi rozrušil, prekvapil, ohromil. Tvárila sa a hovorila, akoby protestovala, a ten muž zareagoval väčšmi na jej výraz než na jej slová:

„Nemohol som si pomôcť, madam. Bolo vylúčené odísť z krajiny bez toho, aby som sa na vlastné oči nepresvedčil, ako si zvykla.“

„Ale vy ju rozrušíte.“

„Dúfam, že nie. A ako sa má ockova Pollinka?“

Tú otázku adresoval Pauline. Sadol si a jemne si ju posadil na dlážku pred seba.

„Ako sa má Pollin papá?“ odpovedala.

Oprela si hlavu o jeho kolená a uprene mu hľadela do tváre.

Nešlo o hlučnú, utáranú scénu, za čo som bola vďačná, no príliš prekypovala citmi a na človeka zapôsobila tým väčšmi, že tá čaša nevypenila privysoko a búrlivo nepretiekla. Pri zúrivých, neovládateľných výbuchoch zakaždým príde vystrašenému divákovi na pomoc zmysel pre humor alebo pohádanie, zatiaľ čo ja som vždy ako najväčšiu ťarchu niesla ten druh citlivosti, čo sa ohýba pod vlastnou vôľou ako obrí otrok pod vládou zdravého rozumu.

Pán Home mal prísne črty, možno by som skôr mala povedať tvrdé črty: mal hrčovitý, ostro tvarované čelo a výrazné lícné kosti. Jeho tvár pôsobila škótsky, no v očiach a rovnako vo vzrušenom výraze sa mu zračil istý cit. Aj jeho severský prízvuk ladil s jeho zjavom. Pôsobil zároveň hrdo i prosto.

Položil ruku na zdvihnutú hlavu toho dieťaťa. Paulina povedala:

„Daj Polly pusu.“

Dal jej pusu. Želala som si, aby sa hystericky rozplakala, vtedy by sa mi ulavilo a upokojila by som sa. Narobila až neuveřitelne málo rozruchu, zdalo sa, že dostala, čo potrebovala, ba všetko, čo potrebovala, a priam zmeravela od spokojnosti. Zo svojho rodiča nemalo toto stvorenie ani držanie tela, ani črty, a predsa bolo z jeho krvi, do jej mysle sa vliala tá jeho, ako keď z čaše nalejete do pohára.

Pán Home sa neodškriepiteľne dokázal mužsky ovládať, nech už v ňom tajne tleli akékoľvek city.

„Polly,“ povedal a hľadel na dievčatko zhora, „chod' do haly. Na kresle uvidíš ockov zimmík, strč ruku do vrecka, nájdi tam vreckovku a prines mi ju.“

Poslúchla, odišla a vrátila sa nečujne a svižne. Keď sa vrátila, jej otec sa rozprával s pani Brettonovou a ona čakala s vrec-

kovkou v ruke. Istým spôsobom to pôsobilo ako dielo výtvarného umenia: drobná postava s peknými, čistými obrysami, čo mu stojí pri kolenách. Videla, že sa ďalej rozpráva a očividne si nevšimol, že je už späť, chytila mu ruku, roztvorila nepokojné prsty, vložila do nich vreckovku a jeden po druhom ich zase zatvorila. Zdalo sa, že ju ešte stále nevníma a necíti, no po chvíli si ju vyložil na kolená, ona sa k nemu pritúlila, a hoci sa za celú nasledujúcu hodinu na seba ani nepozreli, ani sa nerozprávali, podľa mňa boli spokojní.

Pohyb a správanie toho drobca pri podávaní čaju oči diváka ako zvyčajne naplno zamestnalo. Najprv naprávala Warrena, keď ukladal stoličky.

„Ockovo kreslo položte sem a moje vedľa neho, medzi papá a pani Brettonovú. *Ja* mu musím podať čaj.“

Usadila sa a rukou kývla otcovi.

„Sadni si vedľa mňa, papá, akoby sme boli doma.“

A potom zadržala jeho šálku, zamiešala mu do čaju cukor a sama naliala smotanu:

„Doma som ti ho vždy robila ja, papá, nikto to nedokázal tak dobre, ani ty sám.“

S tou pozornosťou – a dosť absurdnou – pokračovala aj pri jedle. Klieštiky na cukor boli na jej malú rúčku príliš široké, musela ich chytiť oboma rukami. Váha strieborného hrnčeka na smotanu, tanierie s chlebom a maslom, ba dokonca samotná šálka s tanierom poriadne precvičili jej nedostatočnú silu a zručnosť, no iba ona mohla zdvihnúť toto, podať tamto, a našťastie sa jej to podarilo bez toho, aby niečo rozbila. Úprimne sa priznám, že som ju považovala za trochu všetečnú, ale jej otec bol slepý ako hocijaký iný rodič a dokonale sa mu páčilo, ako ho obsluhuje, ba dokonca ho to úžasne upokojovalo.

„Ona je mi útechou!“ neubránil sa a povedal pani Brettonovej, ktorá svoju „útechu“ a ideál, ktorému sa nikto nevyrovnal, práve v tej chvíli nemala pri sebe, preto s jeho slabosťou súcitila.

Tá druhá útecha sa na scénu dostavila v priebehu večera. Vedela som, že sa má vrátiť práve v ten deň a pani Brettonová ho už celé hodiny vyčkáva. Po čaji sme sedeli okolo kozuba, keď sa k našej spoločnosti pripojil Graham. Mala by som skôr povedať, že ju narušil, pretože jeho príchod vyvolal rozruch, a navyše, keďže pán Graham bol hladný, muselo sa prichystať

občerstvenie. S pánom Homom sa zvíтали ako starí známi, dievčatko si istý čas nevšímal.

Len čo sa najedol a zodpovedal matkine početné otázky, otočil sa od stola ku kozubu. Oproti nemu sedel pán Home a vedľa neho dieťa. Ak vravím *dieta*, použila som nevhodné a nesprávne slovo, pretože označuje všeličo iné než tú pochmúrnu osôbku v smútočných šatách s bielym čipkovým golierikom, aké by veľkosťou zodpovedali veľkej bábike, čo sedí na vysokej stoličke vedľa stojana, na ktorom leží jej hračkársky košík na šitie z bieleho lakovaného dreva, v ruke drží kus vreckovky, o ktorej vyhlásila, že ju obrúbi, zanovito sa pasuje s ihlou, čo v jej prstoch pôsobí takmer ako ihlica, každú chvíľu sa pichne, no aj tak vytrvalo pokrýva látku radom drobných červených bodiek. Tu a tam sa síce strhne, keď sa jej tá protivná zbraň vymkne spod kontroly a pichne ju hlbšie než zvyčajne, no aj tak je tichá, usilovná, sústredená, ženská.

Graham v tom čase pôsobil ako pekný, falošný šesťnásťročný mladík. Vravím falošný nie preto, že by bol úplne bezcharakterný, ale preto, že ten prívlastok sa mi až nápadne hodí na opis jeho plavého keltského – nie saského – zjavu, vlnitých svetlogaštanových vlasov, jemných súmerných črt, častého úsmevu, ktorému nechýbalo ani čaro, ani jemnosť – v dobrom zmysle slova. V tých časoch to bol rozmazaný, vrtošivý chlapec!

„Mama,“ ozval sa po tom, čo hodnú chvíľu pozoroval postavičku pred sebou a dočasná neprítomnosť pána Homa v miestnosti mu dovolila prelomiť rozosmiatu ostýchavosť, ktorá bola jeho jediným prejavom plachosti. „Mama, je tu istá slečna, s ktorou ma ešte nikto nezoznámil.“

„Asi myslíš dcérku pána Homa,“ odvetila matka.

„No tak, mama,“ zareagoval jej syn. „Podľa mňa si ju opísala prinajmenšom škrobene: *ja* by som určite povedal *slečnu Homovú*, keby som sa odvážil hovoriť o dáme, na ktorú sa pýtam.“

„Nie, Graham, nebudem si z toho dieťaťa uťahovať. A nena-mýšľaj si, že ti dovoľm urobiť si z neho terč posmeškov.“

„Slečna Homová,“ trval Graham na svojom a nedbal na matkinu výstrahu, „smel by som sa predstaviť, keďže sa zdá, že nikto iný nie je ochotný preukázať mne i vám túto službu? Váš oddaný služobník, John Graham Bretton.“

Paulina sa na neho pozrela, on vstal a dosť vážne sa uklonil. Rozvážne odložila náprstok, nožnice a ručnú prácu, opatrne zoskočila zo svojho bidedielka, nevýslovne vážne vystrúhala poklonu a odvetila:

„Teší ma. Ako sa máte?“

„Mám česť tešiť sa dobrému zdraviu, len som do istej miery unavený z náhlivého cestovania. Dúfam, madam, že aj vy sa máte dobre.“

„Zne-si-teľ-ne,“ namáhavo odvetilo drobné žieňa a pokúsilo sa vrátiť na svoje vyvýšené miesto, ale keďže zistilo, že sa mu to nepodaří bez toho, aby sa tam sťažka nevyštveralo – také porušenie dekóra bolo nemysliteľné –, a pomoc toho cudzieho mladíka by v žiadnom prípade neprijalo, vymenilo vysoké kreslo za stolček. Graham si k tomu stolčeku prisunul stoličku.

„Dúfam, madam, že je vaše súčasné bydlisko, dom mojej matky, pre vás pohodlný.“

„Ani... veľmi... nie. Chcem ísť domov.“

„To je prirodzené a chvályhodné želanie, madam, no aj tak by som sa vám ho snažil vyhovoriť. Spolieham sa na to, že by som od vás mohol dostať trochu toho drahocenného výtvarníka, nazývaného rozptýlenie, ktoré mi matka a tamto slečna Snowová nedokážu poskytnúť.“

„Onedlho budem musieť ísť s ockom, nezostanem u vašej matky dlho.“

„Ale áno, áno, istotne zostanete so mnou. Mám poníka, na ktorom sa budete voziť, a nekonečné množstvo obrázkových kníh, ktoré vám ukážem.“

„Aj vy tu teraz budete bývať?“

„Áno. Tešíte sa? Páčim sa vám?“

„Nie.“

„Prečo?“

„Podľa mňa ste čudný.“

„V tvári madam?“

„V tvári aj vo všetkom ostatnom. Máte dlhé červené vlasy.“

„Gaštanové vlasy, prosím vás, mama ich volá gaštanové alebo zlatisté, a aj všetci jej blízki. No aj pri svojich ,dlhých červených vlasoch,‘ a s istým triumfom potriasol svojou hrivou – dobre vedel, že je zlatohnedá, a bol na ten leví odtieň pyšný, „sotva môžem byť čudnejší než vaša milosť.“

„Nazvali ste ma čudnou?“

„Bezpochyby.“

Krátke ticho.

„Asi pôjdem do postele.“

„Také drobné stvorenie ako vy už malo byť v posteli celé hodiny, ale vy ste pravdepodobne zostali hore, aby ste sa stretli so mnou.“

„Vôbec nie.“

„Určite ste si želali vychutnať si moju spoločnosť. Vedeli ste, že prídem domov, a čakali ste, aby ste ma mohli vidieť.“

„Nešla som spať kvôli ockovi, nie kvôli vám.“

„Výborne, slečna Homová. Onedlho budem vaším obľúbencom, tuším ešte väčším než papá.“

Paulina zaželala pani Brettonovej a mne dobrú noc, zdalo sa, akoby váhala, či si Graham zaslúži tú istú pozornosť, keď ju ten zrazu chytil a jednou rukou ju pevne zdvihol nad hlavu. Paulina sa v tej výške videla v zrkadle nad kozubom. Tá rýchlosť, opovážlivosť a neúcta jeho činu bola na ňu priveľa.

„Čo to robíte, pán Graham!“ zvolala rozhorčene. „Zložte ma dolu!“ A keď už znovu stála na vlastných nohách: „Neviem, čo by ste si o mne pomysleli, keby som sa k vám takto správala a zdvihla vás,“ pričom zdvihla mocnú končatinu, „ako Warren dvíha mača?“

A po tých slovách vyšla z izby.

KAPITOLA 3

KAMARÁTI

Pán Home sa zdržal dva dni. Počas tej návštevy sa nedal prehovoriť, aby vyšiel z domu: po celý deň sedel vedľa kozuba, občas mlčky, občas sa zapájal do rozhovoru s pani Brettonovou, ktorý celkom zodpovedal mužovi s jeho duševným rozpoložením – ani príliš súcitný, ani nevhodný, citlivý, ba dokonca materinský. Bola od neho o toľko staršia, že si mohla tento tón dovoliť.

Paulina bola zároveň šťastná i mlčanlivá, činorodá i ostražitá. Otec si ju často zdvíhal na kolená, sedela tam, kým nepocítila, že ho znervózňuje, potom:

„Zlož ma, papá, som ti pritažká.“

A len čo to preťažké bremeno zložil na koberček, usadilo sa na ňom alebo na stolčeku vedľa jeho nôh a do hry sa vrátila biela kazeta so šitím a vreckovka s červenými bodkami. Zdalo sa, že tá vreckovka mala byť pre „papá“ na pamiatku a bolo ju treba dokončiť, kým odíde, čo bola pre jej krajčírsky výkon – podarilo sa jej urobiť asi dvadsať stehov za pol hodiny – príliš tvrdá úloha.

Večer sa vrátil pod materinskú strechu Graham – dni trávil v škole – a priniesol veľké oživenie, ktorého kvalitu neznížila ani povaha výstupov, ktoré sa s istotou odohrávali medzi ním a slečnou Paulinou.

Svojím nedôstojným konaním v prvý večer po príchode si od nej vyslúžil odmerané a povýšené správanie. Keď ju oslovil, zvyčajne mu odpovedala:

„Teraz vám nemôžem venovať pozornosť, musím myslieť na iné veci.“ A keď ju požiadal, aby mu prezradila aké veci, odvetila: „Povinnosti.“

Graham sa pokúsil odvieť jej pozornosť tým, že otvoril svoj písací stôl a odhalil jeho rozmanitý obsah: pečate, svetlofarebné tyčinky vosku, vreckové nožíky spolu so zbierkou rytín – niektorých hýriacich veselými farbami –, ktoré z času na čas zbieral. Toto mocné pokušenie sa celkom neminulo účinku.

Paulina ukradomky odbiehala očami od ručnej práce, nakúkala na písací stôl s rozhádzanými obrázkami. Jedna rytina s obrázkom dieťaťa, ktoré sa hrá s blenheimským španielom, sa náhodou zošmykla na dlážku.

„Pekný psík!“ povedala nadšene.

Graham si ju prezieravo nevšímal. Netrvalo dlho a Paulina sa vykradla zo svojho kúta a priblížila sa k stolu, aby si ten poklad obzrela zblízka. Nedokázala odoláť veľkým očiam a dlhým ušiam toho psa a operenému klobúku toho dieťaťa.

„Pekný obrázok!“ vyslovila priaznivú kritiku.

„Dobre, môžeš si ho vziať,“ povedal jej Graham.

Zdalo sa, že váha. Túžba mať ho bola síce silná, ale keby ho prijala, ustúpila by zo svojej dôstojnosti. Nie. Položila ho a odvrátila sa.

„Takže si ho nevezmeš, Polly?“

„Radšej nie, ďakujem.“

„Mám ti povedať, čo s ním urobím, ak ho odmietneš?“

Pootočila sa a počúvala.

„Nastrihám ho na pásiky a budem ním podpaľovať sviečku.“

„Nie!“

„Ale áno.“

„Prosím ťa, nerob to.“

Graham sa po tej prosbe zatváril neúprosne a z matkinho košíka na šitie vybral nožnice.

„Idem na to!“ vyhlásil a hrozivo zamával nožnicami. „Rovno cez Fidovu hlavu a krížom cez Harryho nos.“

„Nie! *Nie!* Nie!“

„Tak pod' sem. Rýchlo, lebo bude neskoro.“

Paulina zaváhala, zdráhala sa, ale poslúchla.

„Vezmeš si ho teda?“ spýtal sa jej, keď pred ním zastala.

„Prosím si ho.“

„Ale chcem, aby si mi zaň zaplatila.“

„Koľko?“

„Dám ti pusu.“

„Najprv mi ho daj do ruky.“

Tentoraz sa Polly zatváрила falošne. Graham jej podal obrázok. A malá dlžníčka ufrnkla, bežala k otcovi a skryla sa mu na kolenách. Graham sa zatváril rozzúrene a bežal za ňou. Ona si zaborila tvár do vesty pána Homa.